

بررسی رابطه بین میزان آگاهی والدین از ویژگی‌های زیستی - روانی نوجوانان با نحوه برخورد با فرزندان

دکتر علیرضا رجایی^۱

عبدالحمید شکیب^۲

محبوبه حسینی زهرایی^۳

چکیده:

در پژوهش حاضر رابطه بین میزان آگاهی والدین از ویژگی‌های زیستی - روانی نوجوانان با نحوه برخورد با فرزندان در یک گروه ۳۴۰ نفری دختران دبیرستانی (۱۸- ۱۴ سال) با استفاده از پرسشنامه‌ی ویژگی‌های زیستی - روانی نوجوانان (رجایی، شکیب و حسینی زهرایی، ۱۳۸۷) و پرسشنامه‌ی نحوه برخورد والدین با فرزندان (رجایی، شکیب و حسینی زهرایی، ۱۳۸۷) مورد بررسی قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها علاوه بر ارائه فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار، از ضریب همبستگی پیرسون، آزمون t مقایسه میانگین‌ها برای گروه مستقل استفاده شد. در این پژوهش ضمن بررسی رابطه بین متغیرهای میزان آگاهی والدین از ویژگی‌های نوجوانان و سطح سواد و میزان درآمد والدین با نحوه برخورد با فرزندان (مقتدر، مستبد و سهل انگار)، رابطه بین میزان آگاهی والدین از ویژگی‌های نوجوانان با پیشرفت تحصیلی فرزندان نیز بررسی شد. همچنین نحوه برخورد مادران شاغل و مادران خانه دار با فرزندان و نحوه برخورد پدران در مشاغل مختلف با فرزندان مقایسه گردید. داده‌های این پژوهش نشان داد که بین میزان آگاهی والدین از ویژگی‌های نوجوانان با نحوه برخورد مقتدر، رابطه مثبت معنادار و با نحوه

۱- دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تربت جام

۲- مربی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تربت جام

۳- کارشناس ارشد روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تربت جام

بررسی رابطه بین میزان آگاهی والدین از ...
برخورد مستبد و سهل انگار رابطه منفی معنادار وجود دارد و بین سطح سواد والدین و میزان درآمد خانواده با نحوه برخورد والدین با فرزندان رابطه معناداری وجود دارد و والدینی که تحصیلات بالاتری دارند مقتدرانه تر با فرزندان خود برخورد می‌کنند. همچنین بین میزان آگاهی مادران از ویژگی‌های نوجوانان با پیشرفت تحصیلی فرزندان رابطه معناداری وجود دارد، اما بین میزان آگاهی پدران از ویژگی‌های نوجوانان با پیشرفت تحصیلی فرزندان رابطه معناداری وجود ندارد و مقایسه نحوه برخورد مادران شاغل و خانه دار با فرزندان نشان داد که مادران خانه دار برخوردی مقتدرانه تر از مادران شاغل با فرزندان دارند. همچنین میزان آگاهی مادران نسبت به ویژگی‌های نوجوانان بیشتر از میزان آگاهی پدران است، این تفاوت از نظر آماری معنا دار می‌باشد.

کلید واژه‌ها :

نوجوانان، والدین، آگاهی والدین، ویژگی‌های نوجوانان

مقدمه :

بسیاری از دیدگاه‌های روان شناختی، خانواده را مهمترین کانونی می‌دانند که ساختارهای اساسی شخصیت انسان در آن شکل می‌گیرد. ساختار خانواده و کنش و واکنش‌های اعضای آن نقشی اساسی را در تعیین حالت و کیفیت رفتاری و روانی نوجوانان بازی می‌کند. کیفیت روابط والدین با یکدیگر و فرزندان و آگاهی و بینش از تحولات دوران کودکی و نوجوانی اثراتی مهم در رشد کودکان و نوجوانان دارد.

با این حال روابط بین والدین و کودکان دو سویه و پویا است. همانطوری که کودکان رشد می‌یابند و به سن نوجوانی می‌رسند نیازهای آنان نیز تغییر می‌کند. برای مثال والدین باید در مورد مخارج تحصیلی آنان، خرید لباس، رایانه و سایر موارد برنامه‌ریزی کنند. از سوی دیگر روابط والدین در دوران

کودکی محدود در درون خانواده است. در حالی که نوجوانان روابط خود را با دوستان گسترش می‌دهند و بنابراین این مسأله روابط والدین و نوجوانان را تحت تأثیر قرار می‌دهد (استین^۱ برگ، ۲۰۰۲).

بامریند^۲ (۱۹۹۱) براساس دو بعد گرمی و صمیمیت یعنی میزان روابط عاطفی بین والدین و کودکان و کنترل (یعنی میزان نظارت، قوانین و انضباط رفتاری در نظر گرفته شده برای رفتار کودکان) سبک‌های فرزندپروری را به چهار طبقه تقسیم کرد: سبک فرزند پروری قدرت طلب (کنترل زیاد، صمیمیت کم)، والدین مقتدر (کنترل و صمیمیت متعادل)، والدین سهل گیر - آزاد گذار (صمیمیت زیاد، کنترل خیلی کم)، والدین بی‌اعتنا - بی‌مسئولیت (بدون صمیمیت و کنترل). او عنوان نمود والدین با سبک فرزند پروری مقتدر که روابط عاطفی گرم و صمیمی با فرزندان خود دارند و انتظارات نیز از فرزندان در حد معقول است، دارای فرزندان مسئول‌تر، سازگارتر، با اعتماد به نفس‌تر، و در امور تحصیلی موفق‌تر هستند.

در خصوص نقش متغیرهای خانوادگی در مشکلات روانشناختی و رفتاری نوجوانان تا به حال، تحقیقات زیادی صورت گرفته است. در تحقیق توسط لمبرون^۳ و همکارانش، نقل از کیل^۴ و کاوانوق^۵، (۲۰۰۰) نشان داد که نوجوانان دارای والدین مقتدر، دارای اعتماد به نفس بیشتر و نمرات تحصیلی بهتر و کمترین مشکلات رفتاری در مدرسه بودند. همچنین در یک تحقیق دیگر مشخص شد نوجوانان دختر دارای والدین با سبک تربیتی مستبد از احساس تنهایی بیشتری رنج می‌برند (خوی‌نژاد، رجایی و محب راد، ۱۳۸۷).

¹ Steinberg

² Baumrind

³ Lamborn

⁴ Kail

⁵ Kavanaugh

بررسی رابطه بین میزان آگاهی والدین از ...

تحقیق رجایی، تیموری و ساقی (۱۳۷۸) نشان داد که عملکرد خانواده با احساس امنیت نوجوانان رابطه دارد. بر اساس نتایج این پژوهش عملکرد کلی خانواده ۱۳ درصد از واریانس مربوط به امنیت روانی نوجوانان را تبیین می‌کند. همچنین در پژوهش دیگر توسط رجایی، محمدی ثانی (۱۳۸۷) نشان داده شد که ناسازگاری اجتماعی نوجوانان در خانواده‌های ناسازگار و سنتی بیشتر از خانواده‌های متعادل و ایده‌آل است و نوجوانان خانواده‌های متعادل نیز در مقایسه با ایده‌آل از ناسازگاری بیشتری برخوردارند. همچنین نوجوانان خانواده‌های ایده‌آل عملکرد عاطفی بهتری نسبت به خانواده‌های ناسازگار، سنتی و متعادل داشتند.

در پژوهش باررا^۱ و همکارانش (۲۰۰۲) مشخص گردید که وضعیت ضعیف اقتصادی خانواده بر روی سلامت روانی نوجوانان اثر منفی دارد. همچنین در پژوهش دیگری توسط هینونن^۲ و دیگران (۲۰۰۶) اثر بدبینی والدین بر روی رفتار کودکان بررسی شد، دریافتند که بدبینی والدین اثرات منفی بر روی شایستگی اجتماعی، خود - تسلط یابی و سازگاری نوجوانان دارد. راشتون^۳، فرس یر^۴ و شاکتمن^۵ (۲۰۰۲) در یک مطالعه بر روی ۱۳۵۶۸ نوجوان نوجوان آمریکایی دریافتند بیش از ۹ درصد از نوجوانان دارای افسردگی شدید و متوسط بودند، دختران و نوجوانان بزرگتر و همچنین نوجوانان گروه اقلیت قومی میزان افسردگی بیشتری داشتند. همچنین دریافتند که روابط ضعیف خانوادگی، نژاد و شرایط اقتصادی پائین با افسردگی این نوجوانان رابطه دارد.

¹ Barrera

² Heinonen

³ Rushton

⁴ Forcier

⁵ Schectman

در پژوهشی توسط دوکری^۱، لی^۲ و کندال^۳ (۲۰۰۹) در خصوص نقش کار والدین در سلامت روان نوجوانان مشخص گردید والدینی که ساعات بیشتر از حد استاندارد درگیر اشتغال هستند اشتغالشان اثرات منفی بر روی سلامت روان نوجوانان آنان دارد. همچنین در مطالعه‌ی پایک^۴ و دیگران (۱۹۹۶) بر روی ۷۱۹ نفر از نوجوانان بین ۱۰ تا ۱۸ ساله نشان داده شد که محیط نابهنجار در خانواده باعث مشکلات سازگاری در نوجوانان می‌گردد.

یکی از عوامل موثر در تعیین رفتار خانواده تاثیر فرهنگ است و رفتار اغلب خانواده‌ها از فرهنگ و محیط بزرگتری که در آن قرار دارند تاثیر می‌پذیرد و فساد یا اصلاح محیطه‌ای اجتماعی به همان نسبت، رابطه خانوادگی را تغییر می‌دهد نمونه‌ای که بیانگر تاثیر فرهنگ جامعه به عنوان عامل تعیین کننده رفتار در خانواده است شاغل بودن مادر است. اشتغال پدر و مادر به خودی خود زمان به سر بردن والدین با نوجوانان را کاهش نمی‌دهد و برای رشد، زیان بخش نیست؛ برعکس والدینی که وضعیت مالی خوبی دارند، غرق در کارشان هستند و از زندگی زناشویی خود راضی می‌باشند و معمولاً خیلی راحت‌تر به فرزندان نوجوان خود استقلال و آزادی می‌دهند (سازورسیف ۱۹۹۴، نقل از برک، ۱۳۸۶).

علاوه بر این شناخت کافی از ویژگی‌های شخصیتی، روانی- عاطفی نوجوانان و خانواده‌های آنان از یک سو و پیش بینی مشکلات آینده می‌تواند گام مهمی برای رسیدن به شکوفایی حداکثر توانمندی آنان تلقی گردد. نوجوانان همانند سایر مردم سزاوار شناخت و درک ویژه‌اند. بزرگسالان یا آموزگاران که با نوجوانان سرو کار دارند اگر دید صحیحی نسبت به دوره

¹ Dockery

² Li

³ Kendall

⁴ Pike

بررسی رابطه بین میزان آگاهی والدین از ... تحول آنان نداشته باشند، خطر این که تلاش‌هایشان به شکست منجر شود، افزایش می‌یابد (آقامحمدیان و حسینی ۱۳۸۴).

در پژوهشی که فردوسیان و محمدی (۱۳۸۱) تحت عنوان «بررسی میزان آگاهی والدین از خصوصیات دوره نوجوانی» انجام دادند، نتایج نشان داد: زنان آگاهی بیشتری نسبت به مردان داشتند، و والدین با تحصیلات بالاتر آگاهی بیشتری نسبت به سایر والدین داشتند. کارمندان و بازنشستگان نیز آگاهی بیشتری نسبت به کارگران و صاحبان مشاغل آزاد داشتند و بیشترین منبع اطلاعاتی والدین کتاب، مجلات، رادیو و تلویزیون بود.

بر اساس این یافته‌ها پژوهش حاضر در پی پاسخ دادن به سؤالات ذیل است:

- آیا بین میزان آگاهی والدین از ویژگی‌های زیستی - روانی نوجوانان با نحوه‌ی برخورد (مستبد، مقتدر، سهل‌گیر) رابطه وجود دارد؟
- آیا بین میزان آگاهی پدران و مادران از ویژگی‌های زیستی - روانی نوجوانان تفاوت وجود دارد؟
- آیا بین میزان آگاهی والدین از ویژگی‌های زیستی - روانی نوجوانان و پیشرفت تحصیلی نوجوانان رابطه وجود دارد؟
- آیا بین نحوه‌ی برخورد مادران شاغل و خانه‌دار با فرزندان تفاوت وجود دارد؟
- آیا بین پدران با مشاغل مختلف و نحوه‌ی برخورد ایشان با فرزندان تفاوت وجود دارد؟

روش:

نمونه مورد بررسی در این پژوهش شامل والدین ۳۴۰ دانش‌آموز دختر نوجوان از دبیرستان‌های تربت جام است که در سال ۸۷-۸۶ مشغول به تحصیل بوده‌اند. برای دست یافتن به چنین نمونه‌ای از میان کلیه دبیرستان‌های دخترانه شهرستان تربت جام به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای ۴ دبیرستان انتخاب شد و نمونه مورد نظر از کلاسه‌ای این دبیرستان‌ها به طور تصادفی انتخاب شدند.

برای اندازه‌گیری متغیر مستقل میزان آگاهی والدین از ویژگی‌های زیستی- روانی نوجوانان از پرسشنامه ویژگی‌های زیستی- روانی نوجوانان ۴۹ سؤالی (رجایی، شکیب، حسینی زهرایی، ۱۳۸۷) استفاده شد. و برای متغیر وابسته نحوه برخورد والدین با فرزندان از پرسشنامه ۳۸ سؤالی (رجایی، شکیب، حسینی زهرایی، ۱۳۸۷) استفاده گردید. در ضمن سؤالی‌هایی برای اندازه‌گیری متغیرهای سطح سواد، نوع شغل و میزان درآمد والدین در پرسشنامه‌ها لحاظ شد. برای بررسی اعتبار پرسشنامه از روش آلفای کرانباخ استفاده گردید و ضریب آلفای به دست آمده برای پرسشنامه ویژگی‌های زیستی- روانی نوجوانان ۰/۷۵ و پرسشنامه نحوه برخورد والدین فرزندان ۰/۸۷ به دست آمد. در بررسی روایی پرسشنامه از شیوه روایی محتوایی استفاده گردید.

در این پژوهش از روش همبستگی استفاده گردید. پس از آماده شدن پرسشنامه و بررسی روایی و اعتبار پرسشنامه و همچنین مشخص شدن دبیرستان‌های مورد نظر، به این مدارس مراجعه و پرسشنامه نحوه برخورد والدین با فرزندان (بر روی دانش‌آموزان) و پرسشنامه میزان آگاهی والدین از ویژگی‌های نوجوانان (بر روی والدین دانش‌آموزان) نمونه‌گیری و اجرا گردید. برای همکاری صادقانه دانش‌آموزان و والدین از آنان خواسته شد تا از نوشتن

بررسی رابطه بین میزان آگاهی والدین از ... مشخصات فردی خودداری نمایند، در ضمن پرسشنامه هر دانش آموز و والدین از قبل کد گذاری شده بود.

برای تحلیل داده‌ها علاوه بر کاربرد روش‌های آمار توصیفی، از ضریب همبستگی پیرسون، ضریب همبستگی دو رشته‌ای تصنعی (r bis)، آزمون t مستقل استفاده شد.

یافته‌ها:

با عنایت به اهداف و فرضیه‌های پژوهش و استخراج داده‌ها از پرسشنامه‌های تحقیق و با استفاده از آزمون‌های آماری به کار بسته، نتایج به دست آمده بر اساس سؤال‌های تحقیق به شرح زیر است.

- آیا میزان آگاهی والدین از ویژگی‌های زیستی - روانی نوجوانان با نحوه برخورد با فرزندان رابطه وجود دارد؟

جدول ۱- ضریب همبستگی پیرسون بین میزان آگاهی والدین و نحوه برخورد (مقتدر، سهل انگار، مستبد)

متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
مقتدر- میزان آگاهی والدین	۲۸۷	۰/۳۵	۰/۰۰۱
سهل انگار- میزان آگاهی والدین	۲۸۷	-۰/۱۶	۰/۰۰۶
مستبد- میزان آگاهی والدین	۲۸۷	-۰/۲۹	۰/۰۰۱

همان گونه که در جدول ۱ ملاحظه می‌شود، نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون بر این امر اشاره دارد که ارتباط مثبت و معناداری بین میزان آگاهی والدین از خصوصیات نوجوانان با نحوه برخورد مقتدرانه والدین با فرزندان وجود دارد. اما بین میزان آگاهی والدین با نحوه برخورد سهل انگار و مستبد رابطه منفی و معناداری است.

۲- آیا بین میزان آگاهی مادران از ویژگی‌های زیستی- روانی نوجوانان با نحوه برخورد با فرزندان رابطه وجود دارد؟

جدول ۲- ضریب همبستگی پیرسون بین میزان آگاهی مادر و نحوه برخورد

(مقتدر، سهل انگار، مستبد)

متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
مقتدر- میزان آگاهی مادر	۳۴۰	۰/۳۴	۰/۰۰۱
سهل انگار- میزان آگاهی مادر	۳۴۰	-۰/۲۴	۰/۰۰۱
مستبد- میزان آگاهی مادر	۳۴۰	-۰/۲۹	۰/۰۰۱

نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین میزان آگاهی مادران از خصوصیات نوجوانان با نحوه برخورد مقدرانه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد اما در مورد نحوه برخورد مستبد و سهل انگار رابطه منفی و معناداری وجود دارد (جدول ۲).

۳- آیا بین میزان آگاهی پدران از ویژگی‌های زیستی - روانی نوجوانان با نحوه برخورد با فرزندان رابطه وجود دارد؟

جدول ۳- ضریب همبستگی پیرسون بین میزان آگاهی پدر و نحوه برخورد

(مقتدر، سهل انگار، مستبد)

متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
مقتدر- میزان آگاهی پدر	۷۰	۰/۱۸	۰/۰۲
سهل انگار- میزان آگاهی پدر	۷۰	-۰/۰۶	۰/۳۸
مستبد- میزان آگاهی پدر	۷۰	-۰/۱۱	۰/۰۴

همان طور که در نتایج جدول ۳ ملاحظه می‌گردد بین میزان آگاهی پدران از خصوصیات نوجوانان با نحوه برخورد مقتدر رابطه مثبت و معناداری

بررسی رابطه بین میزان آگاهی والدین از ... وجود دارد اما در مورد نحوه برخورد مستبد و سهل انگار رابطه منفی وجود دارد، اما فقط این رابطه با نحوه برخورد مستبد معنادار است.

۴- آیا بین میزان آگاهی پدران و مادران از ویژگی‌های زیستی-روانی دوره نوجوانی تفاوت وجود دارد؟

جدول ۴- میانگین، انحراف معیار و نتایج آزمون لوین، آزمون مناسب

میانگین در گروه‌های مستقل (مادران و پدران)

سطح معناداری	درجه آزادی	آزمون لوین		خطای استاندارد میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	حجم نمونه	متغیر
		F	سطح معناداری					
۰/۰۱۰	۶۲۰	۷۸۴/۰۲۸	۰/۰۰۶	۶/۲۱۰	۰/۳۴۶۰	۳۵/۲۵	۲۸۷	پدر
					۰/۲۵۵	۴/۷۱	۳۶/۲۸	۳۴۰

نتایج حاصل از اجرای آزمون t برای این امر اشاره دارد که تفاوت میانگین نمرات مادران و پدران در میزان آگاهی والدین از خصوصیات نوجوانان به لحاظ آماری معنادار است. یعنی آگاهی مادران از خصوصیات نوجوانان در مقایسه با پدران بیشتر است (جدول ۴).

۵- آیا بین تحصیلات مادر و نحوه برخورد با فرزندان رابطه وجود دارد؟

جدول ۵- ضریب همبستگی دورشته ای تصنعی (r bis) سطح تحصیلات مادر

و نحوه برخورد (مقتدر، سهل انگار، مستبد) با فرزندان

متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
مقتدر- سطح تحصیلات	۳۴۰	۰/۴۷	۰/۰۰۱
سهل انگار- سطح تحصیلات	۳۴۰	-۰/۲۳	۰/۰۰۱
مستبد- سطح تحصیلات	۳۴۰	-۰/۳۶	۰/۰۰۱

نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین تحصیلات مادر و نحوه برخورد مقتدرانه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد اما بین سطح تحصیلات مادر و نحوه برخورد سهل انگار و مستبد رابطه منفی و معناداری هست، یعنی مادرانی که از تحصیلات بالاتری برخوردارند با فرزندان برخوردی مقتدرانه و منطقی دارند (جدول ۵).

۶- آیا بین تحصیلات پدر و نحوه برخورد با فرزندان رابطه وجود دارد؟

جدول ۶- ضریب همبستگی دورشته ای مصنوعی سطح تمصیلات پدر

با نحوه برخورد(مقتدر، سهل انگار، مستبد) با فرزندان

متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
مقتدر- سطح تحصیلات	۳۴۰	۰/۴۴	۰/۰۰۱
سهل انگار- سطح تحصیلات	۳۴۰	-۰/۲۷	۰/۰۰۱
مستبد- سطح تحصیلات	۳۴۰	-۰/۳۰	۰/۰۰۱

نتایج جدول ۶ حاکی از این است که بین سطح تحصیلات پدر و نحوه برخورد مقتدرانه با فرزندان رابطه مثبت و معنادار وجود دارد اما بین سطح تحصیلات پدر با نحوه برخورد مستبد و سهل انگار با فرزندان رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

۷- آیا بین سطح اقتصادی خانواده و نحوه برخورد والدین با فرزندان

رابطه وجود دارد؟

بررسی رابطه بین میزان آگاهی والدین از ...

جدول ۷- ضریب همبستگی دورشته ای تصنعی (rbis) سطح اقتصادی

خانواده و نحوه برخورد (مقتدر، سهل انگار، مستبد) والدین با فرزندان

متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
مقتدر- سطح اقتصادی	۳۴۰	۰/۲۶	۰/۰۲
سهل انگار- سطح اقتصادی	۳۴۰	-۰/۱۲	۰/۰۰۱
مستبد- سطح اقتصادی	۳۴۰	-۰/۲۹	۰/۰۰۱

نتایج حاصل از داده‌های تحقیق نشان می‌دهد: بین سطح اقتصادی و درآمد خانواده با نحوه برخورد مقتدرانه والدین با فرزندان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد اما بین سطح اقتصادی خانواده و نحوه برخورد مستبد و سهل انگار والدین با فرزندان ارتباط منفی و معناداری وجود دارد (جدول ۷).

۸- آیا بین میزان آگاهی مادر از ویژگی‌های زیستی - روانی دوره نوجوانی و پیشرفت تحصیلی فرزندان رابطه وجود دارد؟

جدول ۸- ضریب همبستگی پیرسون بین میزان

آگاهی مادر و پیشرفت تحصیلی

متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
آگاهی مادر و پیشرفت تحصیلی	۳۴۰	۰/۳۸	۰/۰۰۱

نتایج جدول ۸ نشان می‌دهد بین میزان آگاهی مادر از خصوصیات نوجوانان و پیشرفت تحصیلی فرزندان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد

۹- آیا بین میزان آگاهی پدر از ویژگی‌های زیستی - روانی دوره نوجوانی و پیشرفت تحصیلی فرزندان رابطه وجود دارد؟

جدول ۹- ضریب همبستگی پیرسون بین میزان آگاهی

پدر از ویژگی‌های دوره نوجوانی و پیشرفت تحصیلی

متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
آگاهی پدر از پیشرفت تحصیلی	۲۸۷	۰/۰۸	۰/۲۳

نتایج جدول ۹ نشان دهنده این است که بین میزان آگاهی مدیران از ویژگی‌های زیستی- روانی نوجوانان با پیشرفت تحصیلی آنان رابطه معناداری وجود ندارد.

۱۰- آیا بین نحوه برخورد مادران شاغل و خانه‌دار با فرزندان تفاوت وجود دارد؟

جدول ۱۰ - میانگین و انحراف معیار نمونه برخورد با فرزندان مادران شاغل و خانه دار

نوع شغل	نحوه برخورد	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد
شاغل	مقتدر	۸۰	۴۵	۱۲/۲۰	۱/۳۶
	سهل انگار	۸۰	۲/۹۹	۳/۲۶	۰/۳۶
	مستبد	۸۰	۶/۵۸	۸/۹۴	۰/۹۹
خانه دار	مقتدر	۲۶۰	۴۸/۵۱	۸/۹۹	۰/۵۶
	سهل انگار	۲۶۰	۴/۸۹	۴/۹	۰/۳۰
	مستبد	۲۶۰	۱۰/۵۰	۷/۲۹	۰/۴۵

جدول ۱۱ - نتایج آنالیز واریانس یک طرفه

متغیر	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
بین گروهها	۷۸۷/۳۵	۱	۷۷۸/۳۵۱	۸/۸۵	/۰۰۳
درون گروهها	۳۰۰۶۷/۳۹	۳۳۸	۸۸/۹۵۷		
کل	۳۰۸۵۴/۷۳۸	۳۳۹			

نتایج جدول ۱۰ و ۱۱ نشان می‌دهد که مادران خانه‌دار نسبت به مادران شاغل بیشتر از سبک برخورد مقتدر استفاده می‌کنند و این تفاوت از نظر آماری معنادار است.

بررسی رابطه بین میزان آگاهی والدین از ...

۱۱- آیا بین پدران با مشاغل مختلف در نحوه برخورد با فرزندان

تفاوت وجود دارد؟

جدول ۱۲- میانگین وانحراف معیار نمونه برفورد پدران در شغل های مختلف

نوع شغل	نحوه برخورد	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد
کارگر	مقتدر	۸۰	۴۹/۳۹	۹/۷۰	۱/۰۳
	سهل انگار	۸۰	۴/۶۳	۴/۹۴	۰/۵۳
	مستبد	۸۰	۱۰/۵	۷/۹۵	۰/۸۵
کشاورز	مقتدر	۳۱	۵۱/۹۴	۵/۹۰	۰/۸۵
	سهل انگار	۳۱	۳/۸۱	۳/۲۰	۰/۴۶
	مستبد	۳۱	۷/۲۹	۵/۸۳	۱/۰۵
کارمند	مقتدر	۱۳۱	۴۹/۶۱	۹/۷۱	۰/۸۵
	سهل انگار	۱۳۱	۴/۴۹	۵/۲۹	۰/۴۶
	مستبد	۱۳۱	۹/۰۶	۷/۶۰	۰/۶۶
دبیر	مقتدر	۴۳	۵۷/۳۳	۹/۳۶	۱/۴۳
	سهل انگار	۴۳	۲/۵۸	۱/۷۱	۰/۲۶
	مستبد	۴۳	۵/۵۱	۴/۶۸	۰/۷۱
فاقد شغل مشخص	مقتدر	۴۷	۴۲/۸۳	۹/۹۰	۱/۴۴
	سهل انگار	۴۷	۶/۰۹	۴/۲۵	۰/۶۲
	مستبد	۴۷	۱۴/۵۱	۹/۲۸	۱/۳۵

جدول ۱۳- نتایج آنالیز واریانس یک طرفه

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
بین گروهها	۲۷۹۰/۸۱۷	۴	۷۶۹/۷۰۴	۸/۳۲۹	۰/۰۰۱
درون گروهها	۲۸۰۶۳/۹۲۲	۳۳۵	۸۳/۷۷۳		
کل	۳۰۸۵۴/۷۳۸	۳۳۹			

نتایج جدول ۱۲ و ۱۳ نشان می‌دهد که دبیران در برخورد با فرزندان خود بیشتر از روش مقتدر استفاده می‌کنند، و بین پدران بامشاغل مختلف در نحوه برخورد با فرزندان تفاوت معناداری وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری:

نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد والدینی که آگاهی بیشتری از ویژگی‌های زیستی- روانی نوجوانان دارند با فرزندانشان برخورد و ارتباط مقتدرانه و منطقی دارند و برعکس والدینی که میزان آگاهی از ویژگی‌های نوجوانان کمتر است با فرزندانشان برخوردی مستبدانه و سهل‌انگار دارند.

از نتایج دیگر پژوهش این بود که بین سطح تحصیلات والدین و میزان درآمد خانواده بانحوه برخورد با فرزندان رابطه‌ای معنادار و مثبت وجود دارد؛ بدین معنی: والدینی که تحصیلات بالاتری دارند با فرزندان خود مقتدرانه برخورد کرده همچنین خانواده‌هایی که وضعیت اقتصادی بهتری دارند با فرزندانشان مقتدرانه تر رفتار می‌کنند.

نتایج این پژوهش در زمینه رابطه بین میزان آگاهی والدین با پیشرفت تحصیلی فرزندان نشان داد که بین میزان آگاهی مادران و پیشرفت تحصیلی فرزندان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد اما در مورد پدران رابطه‌ای معناداری وجود ندارد.

نتایج حاصل از بررسی این فرض که «نحوه برخورد مادران شاغل با نحوه برخورد مادران خانه‌دار با فرزندان تفاوت دارد» نشان داد که مادران خانه‌دار، برخوردی مقتدرانه‌تر با فرزندان دارند؛ همچنین مقایسه نحوه برخورد پدران با فرزندان در مشاغل مختلف نشان داد که پدرانی که شغلشان دبیری است با فرزندان خود به صورت مقتدرانه، صمیمی و منطقی رفتار می‌کنند.

بررسی رابطه بین میزان آگاهی والدین از ...

مقایسه «میزان آگاهی مادران و پدران از ویژگی‌های زیستی- روانی نوجوانان» نشان داد که مادران نسبت به پدران از آگاهی بیشتری در این زمینه برخوردارند.

با در نظر گرفتن اهداف و محدودیت‌های تحقیق از جمله محدود بودن نمونه از لحاظ جنس، بافت فرهنگی، عدم همکاری لازم پدران و نبود تحقیقات داخلی و خارجی مشابه این پژوهش و سایر عوامل دخیل در این امر پیشنهاد می‌شود که تاثیر میزان آگاهی معلمان و مربیان و کسانی که با نوجوانان ارتباط بیشتری دارند نیز در نحوه برخورد با نوجوانان بررسی شود. آموزش و دادن آگاهی و شناخت به والدین درباره خصوصیات زیستی- روانی نوجوانان و شیوه فرزند پروری قاطع و و بالا بردن سطح سواد والدین و فراهم کردن امکانات اقتصادی و رفاهی خانواده‌ها، می‌تواند از بروز رفتارهای نادرست والدین با نوجوانان پیشگیری کند و به سلامت روانی- اجتماعی نوجوانان و خانواده‌های آنان و در نهایتاً در استقرار جامعه سالم، و پویایی آن کمک کند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

کتابنامه:

- آقا محمدیان، حمید رضا. حسینی، مهران، (۱۳۸۴)، روان شناسی بلوغ و نوجوانی رشد (۲). انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد.
- برک، لورالی، (۱۳۸۶). روان شناسی رشد: (از نوجوانی تا پایان زندگی). ترجمه سیدمحمدی، یحیی). جلد دوم. تهران: ارسباران
- خوی نژاد، غلامرضا؛ رجایی، علیرضا، (۱۳۸۲). تعارض والد-نوجوان و بزه دیدگی رفتاری: مدلی در تبیین بزه دیدگی رفتاری. مجموعه مقالات همایش تبیین علمی بزه دیدگان و راهکارهای پیشگیرانه. دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، ص ۵۴ - ۳۵.
- رجایی، علیرضا؛ تیموری، سعید؛ ساقی، حسین، (۱۳۷۸). بررسی رابطه ادراک نوجوانان از عملکرد خانواده با احساس امنیت روانی. همایش ملی روانشناسی و کاربرد آن در جامعه. دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- رجایی، علیرضا و محمدی ثانی، محمدرضا، (۱۳۷۸). مقایسه ناسازگاری اجتماعی، عملکرد عاطفی و مذهبی نوجوانان در خانواده‌های متعادل، ناسازگار، ایده‌آل و سنتی. همایش ملی روانشناسی و کاربرد آن در جامعه. دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- فردوسیان، امید و محمدی، محمد جواد، (۱۳۸۰). بررسی میزان آگاهی والدین از خصوصیات دوره نوجوانی. پایان نامه دکترای دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی شهید صدوقی یزد [www. sid. ir](http://www.sid.ir)
- Barrera Jr, M. ,Prelow,H. M. , Dumka ,L. E. ,Gonzales,N. A. ,Knight ,G. P. , Michaels , M. L. ,Roosa , M. W. ,Tein ,J. Y. (2002). Pathways from family economic conditions to adolescents distress : Supportive parenting , stressors outside the family , and deviant peers. Journal of Community Psychology , 30 (2) ,135- 152.

بررسی رابطه بین میزان آگاهی والدین از ...

- Baumrind , D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence* , 11, 56- 95.
- Dockery,A. ,Li,J. , & Kendall , G. (2009). Parents ' work patterns and adolescents mental health. *Social science and Medicine* , 68 (4), 689- 698.
- Heinonen,K. ,Raikkonen,K. , Seheier,M. , Pesonen,A,K. , Keskivaara, P. ,Jarvenpaa ,A, L. , Strandberg , T. (2006). Parents' Optimism is related to their ratings of their children's behavior. *European Journal of personality* , 20 (6) , 421- 445.
- Kail , R. V. & Cavanaugh , J. C. (2000). *Human development : A lifespan view(2 th ed)*. CA : Belmont : Wadsworth.
- Rushton , J. L. , Forcers , M. , schectman , R. M. (2002). Epidemiology of depressive symptoms in the national longitudinal study of adolescent health. *Journal of the American Academy of child & Adolescent psychiatry*. 41 (2) , 199 – 205.
- Steinberg. L. (2002). *Adolescence*. Boston : M_cGraw Hill

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی